

Pēteris Egle (1903–1993)

Baptistu mācītājs, bīskaps emeritus

KRISTĪGĀ DRAUDZE

Lekcija nolasīta Rīgā, 1979. gada 13. janvārī
baptistu garīdzniekiem

Runāt par kristīgo draudzi jeb Kristus draudzi ir ļoti valdzinošs, bet arī grūts uzdevums. Aprakstīt viņas gaitu cauri gadu simtiem ir vieglāk, bet runāt un tēlot viņas iekšējo saturu, izpētīt viņas attīstības dažādo posmu cēloņus un kopsakarību ir jau daudz grūtāki. Vēl citādi izsakoties: runāt, tēlot viņas vēsturi ir vieglāk nekā aprakstīt viņas teoloģiju, kura laiku gaitā ir tiktāl sazarojusies un sajaukusies ar dažādiem laikmeta ideoloģijas strāvājumiem, ka bieži jājautā, kur beidzas draudzes robežas, kur sākas sekulārās pasaules mītās takas.

Šī apcerējuma nolūks nav dot baznīcas vēsturi, bet runāt par viņas mācību, lūkot pateikt, kas viņa ir, ko viņa devusi un dod, kādas ir viņas nākotnes izredzes. Protams, nevar runāt par trauka saturu, it nemaz, neskarot pašu trauku. Tāpēc, ja ir vēlēšanās domāt un runāt par draudzes idejisko, “dvēselisko” pusi, nepieciešams atkal un atkal pieskarties viņas vēsturei. Labas vēstures zināšanas, šai gadījumā kristīgās baznīcas vēsturē, lielā mērā palīdz saprast viņas ideoloģiju, tas ir, mācību, tās iekšējo saturu.

Draudze dzimusi jūdu draudzes klēpī. Tātad viņas izcelsme ir semītiska. Viņas galva Kristus arī bija semīts, neskatoties uz kādreiz populāriem mēģinājumiem pierādīt, ka Jēzus ir bijis ārietis, jo, lūk, Galileja, Kristus dzimtene toreiz nav bijusi tīra jūdu zeme. Kādreizējais Rīgas luterāņu Jēzus draudzes mācītājs Jānis Sanders arī cīnījās par šo teoriju, sarakstīdams grāmatu “Vai Jēzus bija jūds?” Sanders jau vispār bija īpatnējs cilvēks pat savas baznīcas vidū. Bet šī teorija laiku gaitā ir paputējusi, nopietni domājošie pētnieki to ir nolikuši arhīvā.

Pirmie kristīgās draudzes adepti (mācekļi) bija jūdi, arī Pāvils, lielākais no viņiem (kaut arī pats sevi apzīmē par “kādu nelaikā dzimušu” 1.Kor. 15,8), bija karsts jūds, ar to starpību, ka viņš bija dzimis ārpus Jūdejas, Tarzū, Kilikijā. Tātad viņš bija hellēnists. Par laimi, tādu pirmajā draudzē bija daudz. Kāpēc es saku – par laimi? Tāpēc, ka šie hellēnisti bija tie, kas Kristus mācību iznesa pāri Palestīnas robežām. Pretējā gadījumā draudze būtu palikusi tikai jūdu reliģijas sekta līdzīgi ebioniešiem, esēņiem un citām grupām. Šiem ārpus jūdu zemes dzimušiem darbiniekiem – misionāriem bija kāds spēcīgs ierocis – grieķu valoda (koinē), ar kuru varēja tālu tikt. Šī valoda bija arī Pāvilam un viņa biedriem. Palestīnas ikdienas jūdu valoda toreiz bija aramiešu, ar pamazu diapazonu un ar vēl mazāku bija senebreju valoda, kuru vēl zināja rakstu mācītāji, vārdu sakot, mācītie cilvēki bauslībā un sentēvu vēsturē.

Tā varam teikt, ka draudze dzima jūdaisma klēpī, bet viņu auklēja, apvējoja, audzināja hellēnisms, tā laika kultūras spilgtākais reprezentants. Pāvils ir nosaukts par kristietības “pāržidotāju”. Pāvilam, spēcīgākajam no sākuma laika vadoņiem, pierakstīja to “grēku”, ka viņš kristietību ievadījis jūdaisma ūdeņos. Bet viņam tas nebija jādara, viņa, t.i., draudze tur jau piedzima. Bet to gan: Pāvils, ieraudzīdams vajātajā Kristū visas Vecās Derības apsolījumu piepildījumu, lai savu viedokli aizstāvētu, saprata, ka draudzei cieši jāturas pie Vecās Derības (Jaunās jau vēl nebija). Jāredz, kas ir piepildīts, kas ir jāatmet, kas bija “skolotāja” un kas ir mūžīgi paliekamais. Pāvils pielietoja sava laika ļoti izplatīto metodi – alegoriju. Tas ir veids, kas notikumos, pavēlēs, vietās grib saskatīt kādu dziļāku nozīmi. Viņa

rakstos tas bagātīgi redzams. Protams, šī metode varēja un arī nogāja bieži neceļos.

Nedrīkstam aizmirst, ka Pāvils kļuva viens no nīstamākiem cilvēkiem. Viņu ienīda gan viņa tautas brāļi, jo viņš samina svētumus, tapa par atkritēju. Viņu apvainoja arī ticības biedri no jūdaistu noskaņas lēģera (Jēkaba ļaudis), kuri pārmeta viņam bauslības atmešanu. Ar tiem Pāvilam bija cīņa visu mūžu. Bet vēl vairāk: šī cīņa starp jūdaistiem un liberālo spārnu (Pāvila mācekļi) ilga vēl ilgu laiku. To pagājušā gadsimta pirmā pusē īpaši uzsvēra slavenais Christians Baur.

Ar 1. gadsimta beigām baznīca strauji izplatījās Vidusjūras baseina zemēs gan austrumu, bet galvenokārt rietumu virzienā. Neskatoties uz vajāšanām, draudze strauji auga. Augsne bija ļoti gatava, visur gaidīja Sotēru – Pestītāju, īpaši pilsētu un lauku zemāko aprindu slāņos. Dzīve tapa grūtāka. Nemitīgie impērijas kari un arī iekšējās jukas padarīja dzīvi nedrošāku. Un tādos laikos dzimst un veidojas ilgas pēc labākas dzīves satura. Un kristietība tādu solīja un daudziem arī deva. Izplatība gan vairāk gāja rietumu virzienā: Grieķija, Mazāzija, Ēģipte, Itālija, Ziemeļāfrika. Ziemeļeiropa tika kristianizēta stipri vēlāk. Ceļu uz austrumiem jaunai ticībai aizsprostoja gan vietējie apstākļi (tautu īpatnības), gan arī vēlāk islāms, budisms un hinduisms.

Kad Konstantīns Lielais 313. gadā kopā ar Likiniju izdeva slaveno Milānas ediktu, kas baznīcai deva līdzīgas tiesības ar citām reliģijām, Kristus ticīgie bija jau spēks, ar ko bija jārēķinās tik gudram reālpolitikim kāds bija Konstantīns. Bet šī *de facto* atzišana nesa līdz arī daudz ļaunuma:

- a) baznīcā ieplūda daudz cilvēku bez kāda garīga pārdzīvojuma,
- b) kristieši iemācījās (to īpaši jāteic par garīdzniecību) liekuļot un glaimot valsts varai, kura ārēji simpatizēja baznīcai un protežēja baznīcu, bet iekšēji bija pavisam nekristīga.

Šai laikā manāmi padziļinājās plaisa starp austrumu Romas valsts daļu un rietumiem. Grieķu mentalitāte ir gluži citāda kā romiešiem. Kamēr pirmie mīl filozofēt un prātot par visu lietu iekšējo būtību, rietumi bija praktiski disponēti, kuri mīlēja skaidrību un kārtību visās lietās. Un tā šinī laikā, sākot ar 4. gadsimtu un tālāk, sākas lieli strīdi par dievības noslēpumiem. Strīdēšanās prieks jau ir viena no grieķiskās mentalitātes sastāvdaļām. Sākās lielo ekumenisko koncilu laikmets, bija pavisam 7 tādi koncili. Sākums Nikejā 325. gadā, kuru sasauca uz paša ķeizara ierosinājumu, kura mērķis bija izlīdzināt, apvienot kādā loģiski iespējamā sistēmā jau ieilgušos strīdus par Jēzus Kristus dievības dabu. (Rietumos tādi strīdi nebūtu varējuši izcelties). Viena puse, Atanasija iespaidā, mācīja, ka Jēzus ir vienā būtībā ar to Tēvu. Otra puse, ko pārstāvēja kāds ļoti spējīgs, bet strīdīgs Aleksandrijas presbiteris Ārijs, uzsvēra tikai Jēzus līdzību ar to Tēvu. Grūti nācās pieņemt lēmumu par labu ortodoksiem, tas izdevās tikai ar ķeizara palīdzību. Bet strīdi šai jautājumā nebeidzas, jo grieķu garam pieņemamāka bija formula "Bija laiks, kad Dēla nebija". Rietumniekiem otrādi. Jāpiezīmē, ka šai laikā iesākās viena no sliktākām pazīmēm baznīcas vēsturē, tā sauktais cezaropapisms, baznīcas kopdarbība, brīžam atkarība no valsts, kā tas bija Konstantīna un viņa pēcnācēju laikā. Pamazām austrumi no rietumiem šķiras ne vien politiski (395. gads), bet arī ticības ziņā. Punktu pielika 1054. gads. Nu bija divas baznīcas, kristīgas draudzes ar stiprām atšķirībām: austrumu grieķu katoliskā (vēlāk pareizticīgā) un rietumu senkatoliskā. Austrumu daļa pazīst mazāk aktīvas plūsmas, vairāk ieslēdzas mistiskā kontemplācijā, sastingst. No viņas atdalās vairākas patstāvīgas daļas – austrumos nestoriāņi, sīriešu baznīca u.c., dienvidos Ēģiptē – kopti. Rietumos ir darbīgāks gars, mazāk spekulatīvs. Izveidojas pāvestība un ne tikai kā baznīcas galva, bet brīžam arī kā politiska vara. Šīs varas kulminācija ir Innocenta III laikā (1298–1316).

Eiropas misione iet uz priekšu un kristīgā ticība Baltijā atnāk 12. gs. no rietumiem.

Aizsākumi gan ir nākuši no austrumu puses, no pareizticīgās Krievijas. Kņazs Vladimirs “kristīja” savu tautu Dņeprā.

Rietumu un austrumu baznīcas pamazām iet savus ceļus, kamēr pēdīgi ar 1054. gadu ir pilnīgi šķirtas, brīžam pat naidīgas. Mums vairāk interesē un it kā tuvāk ar saviem pārdzīvojumiem un dažkārt dramatiskajiem notikumiem ir Romas katoļu baznīca.

Ja runā par sastingumu un sākotnējās inerces atslābumu, tad jāsaka, ka austrumu (grieķu) katoliskā baznīca ir sastingusi vairāk kā rietumi. Viņā kļūst valsts baznīca vārda pilnā nozīmē un ir ar maziem izņēmumiem valsts kalpone. Viņā reti kad izceļas kādi reformu mēģinājumi un tie parasti neizdodas. Forma ir gandrīz viens un viss. Rietumu baznīca negrib būt valsts kalpone, taisni otrādi, viņa grib būt kundze, kura apzinās, ka Dievs viņai devis divus zobenus (tā saka Gregors VII un Bonifacijs), no kuriem vienu nežēlīgi uztic laicīgiem valdniekiem.

Iesākas viduslaiki, kurus daži pētnieki nosauc par tumšajiem. Bet gluži tā teikt nevar, jo brīžam zem šķietami vienmuļas segas risinājās rosīga darbība. Klosteri nav tikai tumši pālumi, bet arī svētvietas un zinātniskie centri, kuros tiek krāti un pārrakstīti (toreizējā drukāšana) manuskripti, kopta zinātne. Protams, viss norit laika garā. Nedrīkst aizmirst, ka viduslaiki devuši tādus vārdus kā Klervas Bernhards, Asīzes Francis un vēl daudzus citus viņu laika biedrus, kuri ar savu svēto dzīvi var vienmēr noderēt par priekšzīmi arī mūsdienu ticīgajiem. Un tad Akvinas Toms, kura intelekts ir tiešām apbrīnojams. Baznīcas teoloģija nav bez viņa domājama. Un zinātnē – Paracelzs. Viņš dzīvoja uz un jauno laiku sliekšņa. Ar saviem meklējumiem viņš paver ceļu modernai ķīmijai un medicīnai, ir pastāvīgs ceļotājs, runā un satrauc cilvēkus – arī baznīcu – ar savām pārdrošām idejām. Kad viņš mirst, baznīca izsaka šādu spriedumu: “Kamēr viņš bija dzīvs, viņš bija ļoti bīstams; tagad gādāsim par to, lai viņš nomiris nekļūtu vēl bīstamāks.” Un filozofija un teoloģija? Duns Skots (1279–1308), jauno laiku Karla Barta priekštecis. Vilhelms no Okamas (1300–1350) nominālisma tēvs. Daudz mācīja par Dievu, 1323. gadā izslēgts no baznīcas.

Tomēr tumša tautas baznīcā ir liela. Kad ir tumša, tad ticība top par māņticību. Blakus visāda veida māņticībai zeļ svēto leģendas un brīnumdarbu apraksti. Zemākā garīdzniecība ir ļoti neizglītota un dzīvo nabadzībā. Paceļas gan arī protesti un kustības pret šīm nebūšanām, bet inkvizīcija, kura ienāk no politiskās dzīves Spānijā, rūpīgi gādā, lai “nezāles” savlaicīgi izravētu. Klusas balsis paceļas par reformācijas vajadzību, bet šīs balsis parasti tiek dīglī aplusinātas. Sholastikai, tā laika populārai zinātnei, ir atļauts runāt par visu ko, tikai nedrīkst aizskart nelabvēlīgi baznīcas kanonus.

Tuvojas tomēr reformācija. Kustība, kas satricināja ne tikai baznīcas pamatus, bet visu politiski sabiedrisko dzīvi Eiropā. Bet viņai ceļu palīdzējusi sagatavot kāda cita kustība, kura dabūjusi vārdu “renesanse”. Šis vārds nozīmē atdzimšanu, atjaunošanos. Cilvēkos, īpaši mācītos vīros, radās liela interese par seniem, klasiskiem laikiem, par grieķu – romiešu kultūru. Tādu grūdienu deva Konstantinopoles krišana turku rokās 1453. gadā. Tas bija liels notikums, kas sabiedēja Eiropu ar jaunām briesmām, ar turku iespējamo invāziju Eiropā. (Neaizmirsīsim, ka Spānija jau bija arābu rokās.) No Bizantijas bēga ļoti daudzi garīdznieki, mācītie ļaudis un arī vienkāršie cilvēki. Viņi atveda līdzī daudzus grieķu autoru darbus. Radās liela interese par antīko kultūru, zinātni, dzeju. Sāka mācīties grieķu valodu, kas līdz tam bija sveša rietumos (tur valdīja latīņu valoda un šai valodā tulkotais Aristotelis). Sākās liela kustība par labu cilvēkam – zemes bērnam. Dievišķās lietas, to, kas būs aiz kapa, piemirsa un visu uzmanību pievērsa cilvēkam, viņa izpētei, viņa vajadzībām. Šī kustība dabūja vārdu “humānisms”. Tā kļuva par daudzu cilvēku reliģiju. Tā ieviesās arī garīdzniecībā. Šai laikā pāvestu vidū bija daudzi humānisti, kuri lielāku vērību piegriezta seno dievu tēlu savākšanai

Vatikāna muzejā nekā cilvēku dvēseles vajadzībām. Vispār, pāvesta galms šai laikā zaudējis galīgi garīgu noskaņu un ir tapis par gluži laicīgu institūtu, kurā valda visi pasaulē sastopamie netikumi. Arī neticība, skepticisms. Klasiskā zinātne un cilvēku redzes horizonts top plašāks (šai laikā Kolumbs atklāj Ameriku), bet garīgā dzīve pagrimst. Samaitāšana ir caurspiedusies tiklab galvai kā ķermenim (*corruptio in capite et membris*). Daudzi to redz un ir sašutuši. Šai laikā dzīvo, sludina un atgriež cilvēkus slavenais askēts Savonarolla. Bet arī viņš nespēj apstādināt lejupslīdi, arī viņš tiek sadedzināts sārtā.

Nāk reformācija 16. gadsimta pirmā pusē. Uz skatuves uznāk Mārtiņš Luters. Viņš nekad nebūtu tāds tapis, ja viņu kā vilnis nebūtu virspusē uznesusi Vācijas valdnieku lielā neapmierinātība un naids pret itāļu (t.i. Vatikāna) bezkaunību, varas un naudas kāri. Luters, ticīgs auguštīņu mūks, pats ir bijis Romā un redzējis tur daudz baznīcas nelietību. Bet Luters nekādā ziņā nedomāja šķirties no svētās baznīcas. Bet nāca starpā vēl citi apstākļi un nelietīgā naudas izspiešana ar Tecela un viņu biedru atlaižu sludināšanu un pārdošanu. Šajā apstākļī Luters un daudzi citi redzēja tīru dievzaimošanu. Nu nāca slavenās 95 tēzes pie Vitenbergas baznīcas durvīm 1517. gada 31. oktobrī.

Reformācijas kustība bija liels notikums ar tālejošām sekām. Par reformāciju runājot, nedrīkst tikai minēt un pavisam ne slavināt Lutera vārdu. Kur tad paliek Kalvins, Cvinglis, kur tad mūsu senie ticības biedri anabaptisti? Un vēl daudz vārdu būtu jāzina, piemēram, Erasms, kas vērtīgi sekoja kustībai, bet iet līdz Lutera gājienam viņš nevarēja. Bet viņa personībai, rakstiem ir liela nozīme reformācijas sagatavošanai. Kāds laikmeta teiciens lakoniski to izteic: "Erasms izdēja olu, Luters to izperēja". Lutera reformācijai lielu postu nodarīja politiskā nestabilitāte Eiropā un Vācijā, kā arī viņa svārstīgais raksturs. Šai ziņā daudz konsekvētāks un izturīgāks savā gājienā bija Ženēvas reformators Kalvins, kura radītā baznīca reformāti bija daudz stabilāka kā luteriskā draudze. Luters palika pusceļā, aiziedams no Romas baznīcas. Palika daudz katolisku elementu, kamēr Kalvins visu atmeta, kas nesaskanēja ar Svētiem Rakstiem.

Tā nu 16. gadsimts atdrupināja no Romas lielu gabalu, kas nu dabūja nosaukumu "protestantisms". Tas savukārt nebija viengabalains un nedeļa ticīgiem gara brīvību. Pašā protestantismā, īpaši luterānisma sektorā, drīzi sākās nevienprātība, apkarošanās un sīkas intrigas. Un kad kādreizējie Lutera biedri Mancs un citi vēlējās jo cieši saistīties savā kustībā ar Svētiem Rakstiem, un cīnījās par ticīgu, atdzimušu cilvēku draudzi, tad pret viņiem sākās vajāšanas, kurās Luters, Cvinglis (pat Melanhtons) bija ne mazāk nežēlīgi kā katoļi. Luterānisms drīzi tapa par sastingušu un neiecietīgu draudzi. Vajadzēja nākt piētisma vējiem, lai mazliet izvējotu gaužām sasmakušo gaisu no jaunās ticības kambariem. Vecluterisms ir baiga liecība, kas tad notiek, ja dievticīgie ļaudis krampjaini turas pie burta un pavisam aizmirst, ka "burts nokauj, bet gars dara dzīvu".

Bet lai arī kā vērtētu reformācijas laiku un tā dažādības, jāsaka, ka tam bijusi liela nozīme. Jau politikā. Tautas mācījās saprast, ka var dzīvot arī pašas savu dzīvi. Tautas pamazām saņēma Bībeli savā mātes valodā. Viens no Lutera nopelniem jau arī ir viņa Bībele vācu valodā. Neskatoties uz laikmeta raupjumu un ērmībām, cilvēki sāka paši lasīt un domāt par to, ko Bībele saka. Protams, tas bija sākums daudzu novirzienu un grupu dzimšanai, jo nu vairs tulkošanas (t.i., izskaidrošanas) monopols nebija tikai garīdznieku rokās.

Un pati katoļu baznīca? Kad viņa attapās no dabūtā trieciena, tā sāka saprast, ka ir kaut kas jā dara, lai glābtu baznīcu. Un, vēl Luteram dzīvam esot, ievēribo pelna divi notikumi. Ignācijs Lojola, kas ar Kalvinu bija mācījies vienā koledžā Francijā, nodibināja savu Jēzus brālību (Jezuītu ordeni), kas sprauda par mērķi cīnīties par baznīcas vienību un apkarot ķecerus. Par šo ordeni kļūst slikta slava, bet tas ir devis neskaitāmus ticības varoņus un arī

kristīgās misijas laukā ordenim ir savi lieli nopelni. Otrs notikums ir pēc ilgāka laika (ko jau sen prasīja daudzi gaiši prāti) – tika sasaukts Tridentas koncils 1545 – 1563, kuram nu bija jādziedē brūces, jātaisa operācija un jārevidē mācības pamati. Jāsaka, šis koncils darīja lielu darbu un mūsdienu katolicisms pa daļai stāv uz šī koncila pieņemtiem lēmumiem. Un tāds atjaunots katolicisms deva sāpīgus triecienus reformācijai (to sauc par pretreformāciju). Uz pāvesta troņa nāca cita kaluma cilvēki.

Baznīcai, sākot ar reformācijas laiku, sākās grūti laiki. Viņa nav vairs viengabalaina. Un sākās nebeidzami kari starp dažādām varām, kuru pamatā nav tikai politiski, bet arī reliģiski motīvi. Baznīca, biedrojoties ar katoļticīgiem ķēniņiem un firstiem, grib atgriezt savā klēpī nomaldījušos ķecerus. Un lai gan senais Klervas Bernhards teicis par ķeceru atgriešanu, ka tas nav darāms ar varu, bet ar pārliecināšanu, uguns un zobens jau sen bija modē. Lai tik atceramies Filipa II asiņainā hercoga Albas asiņainos darbus Nīderlandē, kur šī tauta izrādīja lielu varonību un izturību. Un hugenotu, Kalvina mācekļu cīņas pret katoļu vairākumu Francijā, kas pelna patiesu apbrīnu. Lutera mācekļi nekad un nekur nav izrādījuši tādu izturību un varonību. Te būtu vietā atzīmēt, ka kalvinisms ir devis ne tik vien mācībā konsekventus mācekļus (līdz ar to neiecietīgus), bet arī praktiskā dzīvē darbīgus cilvēkus. Visā Eiropā bija meklēti “Ženēvas ticības” komersanti un amatnieki. Un Kalvina Akadēmijas absolventi bija pārāki par Vitenbergas studentiem ar savu pārliecību un ticības degsmi. Fridrihs Lielais viņus labprāt pieņēma.

Baznīca 17. gadsimtā gāja cauri grūtiem laikiem. Lielais Trīsdesmit gadu karš nopostīja Eiropu ne vien materiāli, bet arī garīgi. Tikumi izzuda, cilvēki tapa rupji un šis rauļjums ieviesās arī baznīcas dzīvē.

Un tad nāk 18. gadsimts ar savām revolūcijām, no kurām lielākā ir franču revolūcija 1789. gadā. Tā kā varens vilnis sakustināja Eiropas dzīvi visās viņas nozarēs un uzvandīja virspusē arī duļķes un netīrumus. 13 gadus pirms šī lielā notikuma arī viņpus okeāna bija notikusi pārmaiņa: Anglijas kolonijas Jaunanglijā (Amerikā) bija atbrīvojušās no Anglijas diezgan nesaudzīgās kundzības. Tam drīzi sekoja arī karš, kura iznākumā amerikāņi izsludināja savu neatkarību. Ernests Trelčs par šīm abām revolūcijām saka šādu salīdzinājumu: “Starp abām šīm revolūcijām varētu būt tāda pat līdzība, kāda ir starp klusu, darbīgu puritāņu nama māti un skandalozu netikli kādā franču novelē”. Bet lai kā novērtētu lielo revolūciju, viņas iespaids bija milzīgs arī uz kristīgās baznīcas dzīvi. Kļuva skaidrs, ka viņai jāiet īpašs ceļš, ne vairs vienā jūgā ar valsti. Bija skaidrs, ka cilvēki ir vienlīdzīgi, viena Tēva bērni. Mīts par kungiem un kalpiem sabruka. Un baznīcai ar kaunu bija jāredz, cik aplami viņa darījusi, ar savu sludināšanu un paraugu šo kārtu starpību uzturējusi un sargājusi. Protams, šīs jaunās idejas vēl ilgi nevarēja īstenoties dzīvē, jo vecais ne lēti atkāpjas. Vēl ilgi garīdznieki, tā katoļu, pareizticīgo un protestantu, centās balstīt veco iekārtu, pat atsaukdami uz Bībeles autoritāti. Viss 18. gadsimts ir pastāvīga cīņa starp veco un jauno, un šai cīņā baznīca ļoti bieži bijusi visa vecā, reakcionārā pusē. Un pat slavenā Amerikā baznīca bieži bija tā, kas aizstāvēja verdzību, jo Bībelē arī runā par vergiem (doulos), un aicina tos būt paklausīgiem. 18. gadsimts slavens ar savu racionālismu.

19. gadsimts sākās ar Napoleona impērijas zenītu, kur valsts vara atkal gribēja un arī diktēja baznīcas dzīvi. Zīmīgs gadījums: kad Romas pāvests bija aicināts kronēt Napoleonu par ķeizaru, tad šis mazais, toreiz varenais vīrs izņēma kroni no pāvesta rokām un uzlika pats sev galvā!

19. gadsimta tālākā gaitā strauji uzplaukst zinātne savās dažādās nozarēs. Politiskās mācības un sabiedrības glābšanas teorijas dzimst kā sēnes. Rūpniecības attīstās, rodas proletariāts, kas savu darba spēku pārdod darba tirgū. Notiek bagātību koncentrēšanās

bagātnieku rokās. Dzimst Kārlis Markss, kas ar savu mācību un virs spēļņas teoriju satricina gan zemos, gan augstos. Sociālisma idejas, kas pārnāk no iepriekšējā gadsimta, tiek izkoptas un revolucionētas. Strādnieku šķirai rodas spējīgi vadoņi, kuru starpā gan trūkst vienprātības. Lielā krievu zeme sešdesmitajos gados pasludina savām zemnieku masām brīvīšanu. Baltijas guberņās tas notiek pirms 40 gadiem. Kari plosās dažādās malās gan ar, gan bez revolūcijām. Svētā savienība un krievu cari cenšas apslāpēt tautu brīvības alkas, kas kādu laiku un pa daļai izdodas. Attīstība, progress, brīvība ir šī laikmeta sauķļi. Kā klājas kristīgai draudzei šai laika posmā? Ir vērojamas iepriecinošas parādības: misiones lauki atveras dažādās vietās un ir panākumi. Slaveno misionāru vidū ir minami arī Viljams Kerijs un A. Džadsens. Dibināja misiones biedrības. Arī Britijas Bībeļu biedrību. Kristīgā draudze var uzrādīt izcilus kanceles runātājus visās konfesijās. Viens no izcilākajiem pieder baptistu denominācijai, tas ir Čarlzs Hadons Sperdžens, kurš dabū vārdu "sludinātāju karalis". Bet daudzām iepriecinošām parādībām iet līdzī un pat tās nomāc brīvdomības gars, kas zem dažādiem nosaukumiem iespiežas kristīgās aprindās un padara tur ne mazums posta. 19. gadsimta dažādās zinātņu nozarēs ieviešas jaunas pētniecības metodes, notiek arī lieli atklājumi, piemēram, arheoloģijas izrakumi dod senatnes pētniecībai pavisam citādu pavērsienu. Kristīgā teoloģijā kļūst pazīstamas tā saucamā vēsturiskā kritika un literatūras kritika. Viņas ķeras klāt arī Bībelei un citiem kristietības avotiem. Šie pētījumi rada pavisam jaunu ainu iepretim līdzšinējiem tulkojumiem, izpratnei un ticībai. Bībeli tagad aplūko gluži tādām metodēm kā jebkuru citu grāmatu. Viņu graiza un dala pa dažādiem laikmetiem un autoriem. Vēstures pētniecībā sadrūp dažs labs notikums, kas tiek nobīdīts leģendu pasaulē. Jaunu pieeju pirmkristietībai iesāk Tībingas baznīcas vēsturnieks Christians Baurš. Kristus persona 19. gadsimta literatūrā ieņem ļoti redzamu vietu, bet ne vairs 4. gadsimta skatījumā. Viņa paraugs, Viņa vārdi (kas rūpīgi jāsiņā) ir mums saistošais, ne nāve un ciešanas. Teoloģijā te plašu vāgu dzen Marburgas teologs Albrehts Ričls. Plaša polemika ilgi saistās ap divām šī gadsimta grāmatām par Jēzus dzīvi: D. F. Štrausa un E. Renana. Pirmā ir pasmaga un var garlaikot, otra uzrakstīta romantisma tērpā. Bet abās Jēzus ir tikai cilvēks, kura priekšzīme var rosināt cilvēka tikumisko darbību, bet viņa nāve ir līdzīga daudzū citū nāvei, kuri iet nāvē vai nu vīlušies, vai arī savas idejas dēļ.

Gadsimta otrā pusē baznīcas vēsturē paliekošu vārdu teic Ādolfs Harnaks (viņa tēvs savā laikā mācīja Tērbatā). Viņa zinātniskā erudīcija ir apbrīnojama un viņa grāmata tieši uz 20. gadsimta sliekšņa "*Das Wesen des Christentum*" rada malu malās gan aplausus, gan nopēlumu. Harnaks mira 1930. gadā Berlīnē, kur tas bija nostrādājis pāri par 40 gadiem. Oficiālā baznīca uz viņu skatījās rezervēti, lai neteiktu vairāk. Interesanti, ka konsistorijas eksāmenos, kuri bija jāiztur neskaitāmiem viņa skolniekiem, Harnaku nepielaida. Var teikt: Vācija ir, ja neteiktu liberālās teoloģijas dzimtene, tad droši var teikt, šīs teoloģijas izauklētāja. Gluži to pašu var teikt par marksismu un līdzīgām mācībām.

20. gadsimts – divu pasaules karu gadsimts. Tajā pāri cilvēcei un arī kristīgai draudzei ir gājuši pāri gan vētras brāzieni kā taifūni, atnesdami neizsakāmu postu, gan arī kā gaisu skaidrojoši pērkona negaisi. Par baznīcu var teikt, ka viņas dzīvi un darbību lielā mērā apdraudējis tā saucamais sekulārisms, tas ir, kad svētas lietas vairs nav svētas, bet top profānas. Ko agrāk nedrīkstēja, to tagad drīkst. Pietāte pret svētumu zūd. Oficiālo baznīcu pamet vairāk cilvēku nekā ir to, kas viņu meklē. Grūtības, kādas viņa pārdzīvo, var vērot arī, ja ieklausās un iepētās Romas katoļu baznīcas šī gadsimta gājumā. Pēdējais Vatikāna koncils jau galvenām kārtām nodarbojās ar jautājumu, kas būtu jāatmet un no jauna jāpievieno klāt, lai cilvēki (šīnī gadījumā visvairāk itāļi, franči, spāņi u.c.) nebēgtu prom no baznīcas. Nav vairs tie laiki, kad varēja iebiedēt, par kādiem interdiktēm nemaz nerunājot. Kaut arī pāvests

brīdinājis, ļoti daudz katoļi balso par komunistiem un šī partija Itālijā ir lielākā visā Eiropā nekomunistu zemēs. Kristīgā teoloģija ir gājusi neceļus. Gribēdama apkarot baznīcas ortodoksismu, kas ir sinonīms stīvumam, un baznīcas augsto toni, atraušanos no reālās dzīves, viņa pa ceļa otro pusi iegājusi staigājā, kur vairs nevar sataustīt grunti. Anglijā, seno puritāņu zemē, Viklifa, Vesleja, Sperdžena, Noksa zemē, var izaugt tāda mācība, kas ir it kā reliģija, bet bez Dieva! To tagad vada kāds augstāks anglikāņu garīdznieks Džons Robinsons. Vispār, cik zināms, anglikāņu baznīca – Anglijā lielākā – ir savā teoloģijā liberāla.

Kad es te tēloju lietas padrūmi, tad tas nenozīmē, ka šai laikā nav notikušas arī iepriecinošas lietas, nav bijuši un nav izcili vadoņi. Pavisam nē! Bet stāvoklis ir grūts ne vien, ja runājam par mūsu lielo zemi, bet arī tā saucamajā “brīvā pasaulē”.

Kāds tad nu ir kristīgās draudzes stāvoklis 20. gadsimta pēdējā ceturksnī? Kas ir viņas aktīvā, kas ir viņas pasīvā? Kas viņai ir un kā viņai nav? Nevaru pateikt ciparos, kāds varētu būt visu kristiešu skaits pasaulē. Tikai to gan, ka katoļu skaits ir lielāks par jebkuru citu kristiešu grupu. Bet cipari nekad nav varējuši un nevar izteikt īsto Kristus draudzes locekļu skaitu. Jo ir vienmēr Kristus sekotāji ārpus draudžu metrikām un ir draudzes grāmatās tādi, kuri nekad nav tapuši par kristiešiem. Šī statistika ir pilnībā zināma tikai Dievam. Viņš pats savā laikā šķīrs avis no āžiem.

Baznīca ir bagāta. Viņai ir daudz tempļu, dievnamu, saiešanas vietu. Un dažviet arī lieli zemes īpašumi. Viņai ir bezgala bagāta literatūra visās pasaules valodās. Šajās grāmatās dažkārt ir ļoti sekli ūdeņi, peldēt tur nevar, bet ir arī tādas, kuras vari lasīt no kura gala gribi, nekā saprast nevari. Teoloģija ir ļoti izkopusies, ir apstrādātas visas teoloģijas nozares. Zinātniskais līmenis augsts, bet ne tā garīgais celsmes līmenis. Modernisms vairs nav svešs arī mūsu baptistu ideoloģijā (to nevar teikt par mūsu lielo zemi).

Baznīca ir dalījies bezgala daudzās grupās un novirzienos, īpaši tur, kur cilvēkiem tas ir viegli darīt.

Baznīcai ir plašs izglītības tīkls. Ir bērnu dārzi un skolas, augstākās izglītības iestādes un universitātes. Baznīca ir izglītota, tagad apustulis Pāvils vairs nevarētu teikt tā, kā viņš rakstīja Korintus draudzei: “Raugiet, brāļi, savus aicinātos, nav tur taču daudz pasaules gudro, nav daudz vareno, nav daudz augsti dzimušo” (1.Kor.1,26). Tagad tā vairs nav. Tomēr kaut kas trūkst. Vai tā, varbūt, nav pirmā mīlestība? Jeb draudze būtu iepeldējusi tādā Laodiķejas draudzes seklumā? Pašapziņā? Draudze nogājusi garu ceļa posmu. Tepat 2000 gadus. Tas nav bijis vienmuļš ceļa gājiens. Ir bijušas sīvas cīņas ar uzvarām un zaudējumiem, ir bijušas gaviles, apskaidrošanas kalni, bet arī cīņas, miglainas ielejas ar šaubām un neziņu, ir bijušas būtiskas domstarpības un ir bijušas ķildas par niekiem. Kristieši ir parādījuši apbrīnojamu varonību, bet arī zaķpostalīgu bailību. Viņi ir bijuši augstas kvalitātes cilvēki, bet arī ķildīgi un sīki punduri. Draudze ir bijusi zemes sāls un tomēr nav varējusi apkarot pūšanas procesus. Viņa ir bijusi raugs, un tomēr mīkla nav sarūgusi un tāpēc maize ir jēla. Kristieši ir Miera ķēniņa bērni un viņi tomēr nav varējuši aizkavēt karus. Pat dažreiz viņi ir svētījuši kara gājienus. Viņa ir līdzīga sinepju graudam, kas izaudzis par lielu koku, bet daudzi putni bēg no viņas un netaisa ligzdas viņas zaros. Materiālisms un ateisms ir auguši ļoti strauji pat vecajās, klasiskajās kristiānisma zemēs. Cilvēkiem Dieva nevajaga un dievišķie iestādījumi kļuvuši lieki, pat kaitīgi. Zīmīgi piemēri te varētu būt katoļu baznīcas nesekmīgās cīņas laulības šķiršanas un aborta jautājumos.

Kad uzmet tādu skumju (varbūt pārspīlētu) ainu, tad rodas jautājums: vai tad tur vainīga kristīgā draudze? Kurš gan mēs negribētu būt ticības apoloģēti? Un tomēr: liela vainas daļa šeit būs jāuzņemas draudzei! Viņa nav pietiekoši paudusi un atdarinājusi sava Lielā Meistara mācību. viņa nav mīlējusi, tāpēc grēki krājušies kaudzēm. Kad viņa iemācīsies

mīlēt, tad viņas grēki taps piedoti (Lūk.7,47).

Ir kāda leģenda, kas grib tēlot, ka Kristus nav vietas savā baznīcā. Notikums norisinājās Spānijā tai laikā, kad baznīca notiesāja daudz ķeceru – atkritēju. Kristus nonācis zemē un staigā ap vēl kūpošo sārta. Viņš runā ar garāmgājējiem un pamazām ap Viņu salasās liels ļaužu bars. Bet šī lieta nāk zināma lielinkvizitoram. Viņš liek Kristu apcietināt. Naktī viņš apmeklē apcietināto Viņa cellē un saka Viņam apmēram šādu domu risinājumu: „Tu esi nepareizi darījis, griezdamies atpakaļ un jaukdamies savas baznīcas darīšanās. Tu jau toreiz darīji nepareizi, nepieņemdams no kārdinātāja viņa piedāvāto varu, nepareizi darīji, gribēdams pasauli atgriezt ar klusu garīgu varu. Ir trīs spēki, kuri spēj turēt cilvēci paklausībā: brīnumi, mistērijas un autoritāte. Tu šos trīs esi atmetis un proklamējis brīvību un mīlestību, kurām cilvēce vēl nav gatava. Baznīcai tāpēc vajadzēja koriģēt Tavu mācību un darbu, papildinot to ar Cezara zobenu. Tu arī rīt tiksī sadedzināts, jo Tu nedrīksti iejaukties un traucēt savas baznīcas darbu.” Kristus nekā neatbild, tikai lūkojas inkvizitora sejā ar tādu maigumu, draudzīgu skatu, tad pieliecas viņam klāt un noskūpstā vecā vīra bālās lūpas. Vecais vīrs nodreb, atver celles durvis un lūdz Meistaru aiziet un nekad vairs neatgriezties (*Evaluation of Christ*).

Tas tā satraucoši un tomēr, vai tā nav? Kristus nav vietas! Baznīca ar visām savām grupām un novirzieniem koriģē Meistara darbu, jo tas it kā neiederas īstenības, realitātes rāmjos. Un kaut gan vairs neliesmo sārta un inkvizīcija pastāv tikai formāli, Kristus, kura vārdā visu dara, ir ārpusē. Cilvēki divējādi raisās vaļā no Kristus: uzceļot baznīcas un sitot Viņu krustā (Fosdiks).

Un tomēr viņa ir un eksistē, šis savāda iestādījums – kristīgā draudze! Tik daudz zākāta, sodīta un vajāta. Arī godināta, cienīta un pat pielūgta. „Saminiet nolādēto!” savā laikā rakstīja Voltērs (viņš gan tad domāja katoļu baznīcu), taču samīta viņa nav, jebšu ar daudz rētām, ar ļoti daudzām cilvēciskām īpašībām. Kur ir šīs izturības cēlonis? Vai nenāk prātā Jēzus vārdi: „... un elles vārtiem to nebūs uzvarēt.”

Kad gribam mazliet uzmanības pievērst draudzes ideoloģiskajam saturam, viņas iekšienei, tad vēlreiz jāatskatās uz viņas sākumiem, uz viņas tālo pagātņi. „Pirmkristietība” – šo vārdu bieži lieto tad, kad grib norādīt mūsdienu draudzei uz viņas paraugu. Lūk tā, kā tur un toreiz! Šādā izpratnē ir laba tiesa neizpratnes. Ko tad mēs domājam, kad sakām „pirmdraudze”? Ne tikai Jeruzalemes draudzi, bet visas tās draudzes, kopas, kas diezgan ātrā laika posmā izveidojās Vidusjūras baseinā, vispirms gan Mazāzijā. Kādas bija šīs „parauga” draudzes? Par to mums dod labu ieskatu Apustuļu darbi, Pāvila un citu apustuļu vēstules un Atklāsmes grāmata. Un, ja loku grib paplašināt, tad jāņem klāt vēl tās vēstules un raksti, kas palikuši ārpus Jaunās Derības kanona. Dažas var pieminēt: Ignātija vēstules septiņām draudzēm, Barnabas vēstule, Klementa vēstules Korintus draudzei, Hermas gans, Divpadsmit apustuļu mācības u.c.. Kad labi izpēta šos dokumentus, vispirms Jaunās Derības rakstus, tad pirmdraudzes fotogrāfija un iekšējās dzīves saturs kļūst diezgan skaidrs. Zūd arī daža ilūzija. Kad jautājam Pāvilam: kas ir draudze, tad dabūjam ļoti augstvērtīgas atbildes. Viņa izpratnē draudze ir kas liels šajā pasaulē, ar lielu uzdevumu: „Bet ja es aizkavētos, lai tu zinātu kā pienākas turēties Dieva namā, kas ir dzīvā Dieva draudze, patiesības balsts un pamats” (1.Tim.3,15). Pāvila laikā draudzes sastāvā ir ļoti liela dažādība. Tur ir gan jūdu kristieši, gan arī bijušie pagāni. Šāds sastāvs rada lielas grūtības, kas vietvietām redzams viņa vēstulēs. Abu šo nogrupējumu mentalitāte ir ļoti dažāda. Bet visam cauri atkal un atkal skan atziņa un atgādinājums – mēs esam Dieva aicināti! Esam izsaukti ārā no pasaules. Grieķiskais vārds draudzes apzīmēšanai ir „ekklēsia”. Tas jau nozīmē „izsauktā”, „izaicinātā”. Dievs draudzi paredzējis jau pirms pasaules radīšanas (Efez.1.,4). Šī izredzēšanas doma pirmdraudzes

teoloģijā bija ļoti izteikta un varēja radīt ne vien zināmu pašapziņu, bet arī tādas kā bažas un apmulsumu (Rom.8,28-30). Kas tad notiks ar tiem, kurus Dievs nebūtu izredzējis? Dievs Kristū draudzi mīlējis, par to ir nodevies (Efez.5,25). Dieva mīlestība, šis vārds un šī vārda izpratne pirmdraudzē ir dzīva, viņai jābūt dzīvai. Kur tā sāk apsīkt, tur vadoņi pūlas to atgādināt. Un Dieva bērniem uz šo Dieva mīlestību ir jāatbild. Ja mīlestības nav, tad zūd viss, jo “mīlestība ir bauslības piepildīšana”(Rom.13,10). Un Pāvils, nevarēdams galā tikt ar Korintus draudzes ķildām un atziņas izlēncieniem, rāda viņiem kādu labāku ceļu “pāri par to”, tas ir, dažādu iekārotu dāvanu vajadzību. Un tad viņš raksta Mīlestības augsto dziesmu, vienu no jaukākām literatūras pērlēm ne vien antīkā, bet vispasaules literatūrā – 1. Kor. 13. nodaļa. Redzam visās apustuļu vēstulēs atkal un atkal uzsvērtu vislielāko no garīgām vērtībām – mīlestību. Kad tā zūd, pārējam nav nekādas vērtības. Dievs savu mīlestību cilvēkiem parādījis, dodams Kristu par Glābēju, “kad vēl bijām grēcinieki” (Rom.5,8). Ar šo patiesību apustulis ļoti nāk pretim laikmeta lielajai prasībai, proti, pēc Glābēja – Sotēr. Ļaužu masas ilgojas pēc atbrīvošanas un meklēja to dažādos kultos un mistērijās. Un kristīgās draudzes straujie panākumi izskaidrojami ar to, ka kristiešu sludināšana piedāvāja nabaga pagānam un dievmeklētājam Jēzu kā Pestītāju. Jēzus Kristus top par Vidutāju starp zemes bērnu un Dievu. Viņš top par priekšzīmi, kurai jāseko (Filip.2,5). Bet šajās Kristus un Viņa draudzes mācekļu attiecībās apustulis redz arī mistisku vienošanos, kuras labākai izteiksmei viņš kā uzskatāmības mācību ņem cilvēka ķermeni. Kristus ir Galva, draudze – Viņa miesa (1.Kor.12,14). Še ir parādīta kāda cieša vienība, kāda organiska tuvība. Ir dažādi locekļi ar dažādiem uzdevumiem un pienākumiem. Ja viens cieš, citi cieš līdzī. Šāds salīdzinājums ir ideāls, jābūtība. Apustulis cer, ka kādreiz visi nāks pie vienādas atziņas, būs pilnīgi (Efez.4,13). Pašreizējā aina to norāda. Vēstulēs tiek runāts par tik daudz nepilnībām, grēkiem, nesaprašanos. Ja Pāvilam, rakstot vēstuli Korintiešiem, jāteic tāds pārmetums, ka “daži Dievu nemaz nepazīst, to es jums saku par kaunu” (1.Kor.15,34), tātad arī pirmos laikos nav bijis tāds filtrs, ar kuru varētu pārbaudīt katru ienācēju, “neofizītu”. Un tā tas turpinās līdz mūsu dienām. Skaidrs: draudze nav pilnīga, viņai ir traipekļi un grumbas (Efez.5,27). Un ar šiem dažkārt kļedzošiem trūkumiem nevar tikt galā draudzes cilvēcīgā puse, to izdarīs pats Dievs, kurš savu klonu tīrīs pamatīgi. Bet tam vajag laika, “lai aug abi kopā līdz pļaujamaam laikam” (Mat.13,30). Pāvils un citi pirmdraudzes darbinieki to visu labi redz un saprot. Tāpēc viņi ir ļoti saudzīgi pret cilvēku dvēselēm. Pacietīgi darbojas pamācīdami un panesdami. Tāds ļoti jauks vārds mums palicis Pāvila 1.Tes.5,14: “Mēs jums liekam pie sirds, brāļi, pamāciet nekārtīgos (netiklos), iedrošīniet bailīgos, palīdziet vājiem, esiet pacietīgi pret visiem.”

Draudzes pārmācība ir bijusi pazīstama tajos laikos, bet cik var izprast, iecietība arī bijusi liela. Gan vienmēr tālākā attīstības gaitā bijuši strīdi šai jautājumā. Trešajā gadsimtā Romas draudze sašķēlās, kad Novations uzsvēra nepieciešamību stingri tiesāt atkritējus, kamēr viņa pretkandidāts Kornēlijs mācīja iecietību. Tā radās novatiānu draudze (Otrā savienība!). Viktors, viens no 2. gadsimta Romas bīskapiem, mācīja, ka baznīca ir kā Noasa šķīstis, kurā tiek glābti gan šķīstie, gan nešķīstie. 4. gadsimta beigās pazīstama ilga un postoša cīņa, kurā bīskaps Donats nostājas tādās stingrās pozīcijās. Visa Ziemeļāfrikas baznīca tika saplosīta un Augustīna mūža pēdējās dienas sarūgtinātas.

Bet šajās draudzēs bija dzīvs misiones gars. Sludināt, liecināt, jo laiks ir īss!. Pāvila vēstulēs nekur nemana norādījumu uz Kristus misiones pavēli, ko Viņš deva mācekļiem pēc savas augšāmcelšanās (Mat.28,16-20). Kā to izskaidrot? Varbūt tā, ka Pāvils pats bija saņēmis Dieva pavēli, iziet tālu pie pagāniem: “jo Es tevi sūtīšu tālās pagānu zemēs” (Apd 22,21). Varbūt arī Pāvilam šis Kristus norādījums vēl nebija zināms, jo Mateja evaņģēlijs kā tāds vēl

nebija pazīstams, gan stāsti par Kristu un Viņa vārdi (logia). Vispār, Pāvils jau ir stipri patstāvīgs un autonoms savā darbībā. Viņa pašapziņa ir liela. Viņš runā par “manu evaņģēliju” (Rom.2,16). Bet lai kā: kad draudze ir atsavinājusies no jūdu draudzes bērna autiņiem, viņā izkopjas sprāgs misiones gars, kas “nevar ciest klusu un nerunāt no tā, ko esam redzējuši un dzirdējuši” (Apd.4,20).

Kopsavilkums, ko sacīsim par draudzi, kāds būtu viņas novērtējums, to aplūkojot no dažādiem aspektiem?

- I. Draudze ir Dieva iestādījums šai pasaulē. Viņa ir mūžībā dzimusi, dievišķā plāna sastāvdaļa. Bet viņas aktivitātei jāizpaužas šai grēcīgā pasaulē, līdz viņa atkal nāks savās Tēva mājās, kad darbs būs padarīts.
- II. Draudzei jāpastāv no atdzimušiem cilvēkiem, kurus labais Gans ir atradis un pievienojis savam pulkam. Uz draudzi cita ceļa nav kā vienīgi atgriešanās ceļš, Kristus ceļš. Kas citur kāpj iekšā, tas nav lietu izpratis vai arī tam ir jauni mērķi (Jāņa 10).
- III. Draudzei ir liels uzdevums šeit: jāsavāc kopā tos cilvēkus, kuri mūžībā izredzēti. Viņai doti misiones pienākumi, kas darāmi dažādos veidos. Kā mēs jau redzējām, viņa to ir centusies darīt. Viņa ir pasaules gaisma, kurai jāapgaismo ceļš pie Dieva. Viņa ir arī zemes sāls.
- IV. Draudze vēl nav pilnīga, bet viņa tiecas pēc tā. Ja arī visi tās locekļi būtu 100% atdzimuši ļaudis, taču viņi vēl ir bērni, kuriem jāaug. Un tikmēr vēl par pilnību runāt nevar. Un arī tad, ja lietoti visi līdzekļi, kad ir lieli panākumi garīgā pieaugšanā, par ko var tikai priecāties, arī tad ir jāatceras lielā Meistara vārdi: “Ja jūs visu esat darījuši, ko bija jādara, tad sakiet: mēs esam nelietīgi kalpi”. Nemitīga dziņa, neatslābstoša interese par garīgām lietām, bažas izlaist mērķi no acīm, to pazaudēt – ir īstas svētdzīves sastāvdaļa. Tam klāt ticība, uzticēšanās tam Kungam, kas mūs aicinājis, jo vēl staigājam ticībā.
- V. Draudze ir svešumā, “vēl ne mājās”. Viņa ir svētceļniece. Brīžam ceļš caur naidīgiem apgabaliem. Draud briesmas. Briesmas bijušas un ir divējādas: no ārpusē un iekšpusē. Bet Dievs viņu nav atstājis bez mīlestības līdzekļiem
  - a) Jēzus Kristus priekšzīme, “tāds prāts kāds arī Kristum bijis” (Fil.2,5; Ebr.12,3),
  - b) Viņa Gara klātnība un pastāvīga līdzdarbība,
  - c) Dieva Svētais vārds,
  - d) līdzceļotāji, brāļi un māsas.

Tās ir lielas priekšrocības. Kur tās lieto, tur bojā neiet.

Saites, kas vieno draudzi (arī atsevišķo ticīgo) ar Dievu un līdzgaitniekiem ir mīlestība. Ja tā ir, tad draudze (un ticīgie) bojā neies. Ja tā ir, tad draudze (un ticīgie) mīlestībā centīsies glābt dvēseles. Bez mīlestības tas nemaz nav iespējams.

- VI. Draudze iet pretim nākotnei. Viņai ir nākotne. Gluži nepareizi, ja naidnieki viņai saka: “Jums nav nākotnes!”. Bojā var iet kāda grupa, kāda zināma draudze, pazuda Mazāzijas draudzes, bet universālā draudze, Dieva draudze ies pāri visām maiņām uz krāšņu gala iznākumu. Viņa iet pretim savam Kungam, kas ir solījis atkal nākt un viņu ņemt pie sevis. Protams, Kristus atnākšanas gaidas ir dažādi saprastas un skaidrotas. Daudz maldu piedzīvots, gaidītāji tapuši smieklīgi. Ir arī ļoti dažādi pati šī atnākšana iztulkota. Vai Kristus taps reāli redzams un kā Viņu pazīs, vai arī Viņa parādīšanās būs kāda garīga cilvēku piepildīšana, vai arī Viņa

gars būs jūtams kā vēl nekad – par šīm lietām ir daudz šķēpu laužts. Bet draudzei nevar atņemt to ticību, ka Dievs vēl ko lielu, pārdabīgu darīs, ka Viņa iejaukšanās ir nepieciešama, jo cilvēki, tautas un viņu vadoņi paši galā tikt nevar. Jautājums tikai, kad un kā Viņš to darīs. Un te nu pats Kristus ir devis padomu būt līdzīgiem kalpam, kas savu Kungu gaida. Tikai nekauties, nepiedzerties un negulēt, bet nomodā būt, jo Dievam nav labpaticis mums visu pateikt un atklāt.

VII. Draudzei ir arī sava mācība (teoloģija). Kristus mācība, Viņa lietu skaidrojums bija ļoti vienkāršs. Ja Viņa draudze būtu palikusi pie Viņa mācības, baznīca, droši vien, būtu šodien citāda. Bet ticīgie, īpaši vadoņi, gribējuši lietas skaidrot un padarījuši tās sarežģītākas. Tā kā rakstu mācītāji savas tautas reliģiju. Tas nav tā gluži aiz vieglprātības, bet sava ticība bija jāaizstāv, radās tā saucamā apoloģētika. Tā ir visas nākošās teoloģijas pirmšūna. Draudze iekļuva krustugunīs, visapkārt viņai dažādas mācības, pa lielākai daļai naidīgas. Pāvils, viens no lielākiem savas ticības apoloģētiem, kuram bija jācīnās divās frontēs, ir kristīgās dogmatikas tēvs. Šajā augsnē, laikiem ejot, radās tik kupls sazarojums, ka viegli varēja apmaldīties. Un tā radās daudzas baznīcas, daudzo baznīcu mācības. Zināms, šis nav vienīgais iemesls, ir vēl arī citi, bet šis ir viens no galvenajiem. “Visu izskaidrot” – cik vilinoši tas skan, bet cik bērnīgi tas ir! Ja cilvēki, ticīgie paliktu pie dažām vienkāršām “aksiomām”, pie tam mīlestībā uz kopīgo Kungu, tad varētu būt blakus šīm “aksiomām” arī “teorēmas”. Tas nešķels, tikai tam jānotiek mīlestībā. Ir jau dažas patiesības, nav jau daudzas, tikai cilvēki daudzas radījuši paši sev par nelaimi. Kristus kādam sava laika rakstu mācītājam teica: “Šais divos baušļos karājas visa bauslība un pravieši.”

Mācībai, teoloģijai jābūt. Kāds teologs teicis, ka “bez atziņas – mācības – cilvēks ir kā putns bez astes”. Bet tas, ko baznīca māca, tam jābūt skaidram, saprātīgam. “Savā mācībā skaidrs un cienīgs,” saka Pāvils. Kur darīšana ar Dieva lietām, tur vienmēr būs noslēpumi, mistērija. Bet pēdējie laiki iezīmējas ar tādu uzskatu, izpratnes un mācības konglomerātu (sajaukumu), ka cilvēki gan šķietami tiek vadīti uz Dieva pusi, bet patiesībā iet no Dieva vienkāršības nost. Maldu mācības – tā ir briesmīga patiesība! Un vecais melu lielmeistars velns ar šīm mācībām noved postā tos cilvēkus, kurus viņš ar rupjiem grēkiem samaitāt nevar. “Sargāt ganāmo pulku”, tādu padomu Pāvils dod Efezus draudzes vecajiem. Šis padoms mums jo nepieciešams. Bet tad jāmacās maldu mācības labāk pazīt. “Pārbaudiet tos garus, vai tie ir no Dieva.”

Mēs mēģinājām šai apcerē labāk izprast, kas ir draudze, kāda bijusi viņas pagātnes gaita, kāda varētu būt viņas nākotne. Kādas viņas grūtības, iekšējās un ārējās. Ko viņa devusi cilvēcei, kādi ir viņas parādi. Un šī aplūkošana rada gan skumjas sajūtas, gan arī prieku un gandarījumu: viņas darbs nav bijis veltīgs.

Un kas tad mums atliek? Ko mums jā dara? Mīlēsīm viņu, Kristus draudzi, jo arī Kristus viņu mīlējis un pats par to nodevies. Palīdzēsīm viņai un aicināsim citus palīgā. Vienmēr tā nebūs kā tagad. Vēl ir cīņas periods, vēl ir neizbēgami arī zaudējumi.

“Un es redzēju un raugi: liels pulks, ko neviens nevarēja saskaitīt, no visām tautām, ciltīm, tautībām, valodām stāvēja goda krēsla priekšā un Jēra priekšā, apģērbti baltās drēbēs ar palmu zariem rokās.” Jāņa Atklāsmes 7,9.